

63.001.5(492)
63:061.6(492)

Het Centraal archief voor veldproeven en andere onderzoeken

T. F. HOPMA

Proefstation voor de Akker- en Weidebouw, Wageningen

Het Centraal archief voor veldproeven en andere onderzoekingen

T. F. HOPMA

Proefstation voor de Akker- en Weidebouw, Wageningen

In de jaren vóór omstreeks 1948 publiceerden de Rijkslandbouwconsulenten de resultaten van de door hen genomen proeven in de jaarlijkse verslagen van het consulentenschap. Nadien is de opzet van deze verslagen gewijzigd. Om de leesbaarheid voor de boer te verhogen ging men meer voorlichtende artikelen opnemen en minder verslagen van proefnemingen.

Deze ontwikkeling is stellig van belang geweest om de waarde van het consulentenschapsverslag voor de boer zo groot mogelijk te doen zijn. Aan de andere kant werd het door velen als een gemis gevoeld dat men niet meer in die mate als voorheen kennis kon nemen van de resultaten der proefnemingen.

Teneinde aan het genoemde bezwaar tegemoet te komen werd, na overleg met de Directeur Akker- en Weidebouw, het Centraal archief opgezet om de resultaten van de in de consulentenschappen verrichte onderzoekingen niet verloren te doen gaan en om belangstellenden de gelegenheid te geven er op een gemakkelijke wijze kennis van te nemen.

Het archief kan, behalve voor het beschikbaar stellen van resultaten, dienen als informatiebron voor hetgeen reeds aan onderzoek in de consulentenschappen werd uitgevoerd. Kennisneming hiervan kan ertoe leiden een ontwerp voor een nieuw proefplan te wijzigen. De ervaring heeft reeds geleerd dat men meer en meer inlichtingen komt vragen alvorens een eigen proefplan op te zetten. Speciaal geldt dit voor de consulentenschappen. Ook bij de instituten bestaat belangstelling voor het archief.

Opgemerkt dient te worden, dat de resultaten van de in het archief aanwezige verslagen niet voor publikatie mogen worden overgenomen, tenzij de aanvrager hierover met het betrokken consulentenschap overleg heeft gepleegd.

Welke verslagen worden opgenomen?

In het archief zijn twee soorten verslagen opgenomen, nl. :

1. de eigen proeven van de consulentenschappen;
2. de interprovinciale proeven.

Wat groep 1 betreft werden voorheen de proeven gesplitst in „project”- en „voorlichtings”-proeven. De inzending van een verslag van laatstgenoemde proeven was vrij. Gebleken is echter dat er toch bij velen belangstelling bestond voor deze proeven. Sinds kort geldt daarom ook voor deze proeven dat hiervan een verslag wordt ingezonden. De splitsing is hiermee dus komen te vervallen.

Opvragen van de verslagen

Het opvragen van verslagen kan op twee manieren geschieden.

1. Door vermelding van de registratienummers van de proeven. Deze methode kan alleen worden toegepast als men vooraf weet van welke proeven men de verslagen wenst te ontvangen.
2. Door de aanvraag als vraag in te dienen, b.v.: verslagen van kalibremestingsproeven op bouwland, grondsoort klei, gewas aardappelen, eventueel uitgebreid met b.v. nevenfactoren voor de kalibremesting als hoeveelheden en tijden van toediening.

Het documentatiesysteem

Het archief bevat een groot aantal ponskaarten, zg. deltakaarten. Van één zo'n kaart is in figuur 1 een klein fragment weergegeven. Deze ponskaarten, die ontworpen zijn door de heer Th. P. LOOSJES, bieden ieder voor zich de mogelijkheid 10 000 proeven erop aan te geven. Het systeem is gebaseerd op trefwoorden; voor elk trefwoord is één kaart aanwezig. Deze kaarten met trefwoorden zijn verdeeld in hoofdkaarten en nevenkaarten. Elk ingezonden verslag krijgt een volgnummer en wordt geanalyseerd in trefwoorden die alle betrekking hebben op de proef.

Elk trefwoord wordt op de desbetreffende kaart geponst, en wel op die plaats die overeenkomt met het volgnummer van de proef. Voor de meerjarige proeven blijft het eenmaal gegeven volgnummer gehandhaafd.

Momenteel bestaat het systeem uit ca. 530 kaarten, waarop de trefwoorden van tot op heden ca. 4300 proeven werden geponst.

Het zal duidelijk zijn dat voor de beantwoording van een vraag de eigenlijke verslagen niet meer nodig zijn. Deze worden, nadat de trefwoorden er zijn uitgelicht, opgebord-

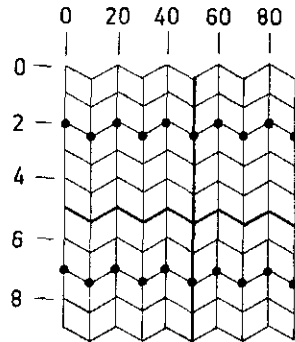

FIG. 1. Een deltakaart bevat 100 van deze blokken. Elk blok biedt plaats aan de volgnummers van 100 proeven.

FIG. 2. Overzicht van het archief, waarin thans ca. 530 kaarten zijn ondergebracht. Deze kaarten wijzen de weg naar de resultaten van ca. 4300 proefnemingen.

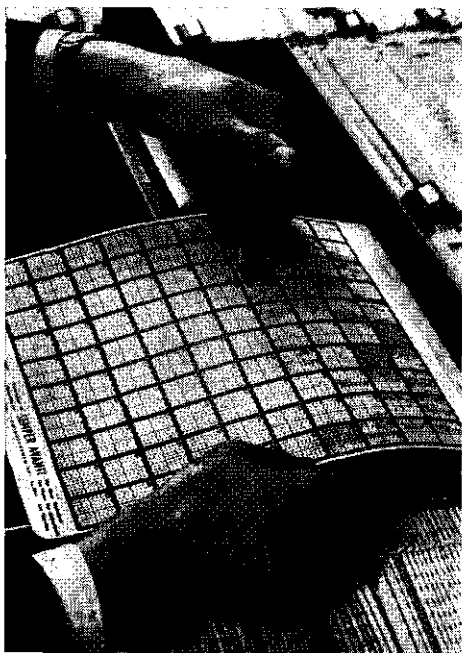

FIG. 3. *Het ponsen van een delta-kaart.*

gen. De beantwoording van de vraag geschiedt geheel met behulp van het ponskaartsysteem. De opbouw van het systeem geeft de mogelijkheid bij de beantwoording gebruik te maken van een aantal toegangen.

Door het ponsen ontstaan kleine gaatjes in de kaarten. Deze gaatjes zijn de sleutel bij de beantwoording van de vraag of van een bepaalde proef wel of geen verslagen aanwezig zijn. We zullen de in het voorgaande gestelde vraag als voorbeeld nemen.

Door de kaart „aardappelen” en de kaart „kali” tegen elkaar te leggen blijkt dat op beide kaarten een aantal nummers is geponst op precies dezelfde plaats. Deze ponsgaatjes zijn dan de kaliproeven op aardappelen. Vervolgens wordt de kaart „kleigrond” ertegen gelegd en dan blijkt welke van de proeven op klei werden aangelegd.

Vanzelfsprekend is het aantal gezamenlijke ponsgaten kleiner geworden, omdat er ook kaliproeven op aardappelen op andere grondsoorten werden aangelegd. In de vraag is gesteld dat het gaat om kaliproeven waarin zowel de nevenfactor „hoeveelheden” als „tijden van toediening” zijn opgenomen. Hiertoe worden deze beide kaarten achter de reeds aanwezige kaarten geplaatst. Laten we aannemen dat er tot en met de grondsoort klei nog 30 openingen aanwezig waren. Na gebruik van de twee laatste kaarten is dit teruggebracht tot 17. Deze 17 hebben dus in de proefopzet zowel de factor „hoeveelheid” als „tijden van toediening”. De weggevallen 13 proeven hebben één van deze beide factoren of eventueel andere factoren in de proefopzet. Van de 17 proeven die aan de gestelde vraag voldoen worden de nummers van de ponskaarten afgelezen, waarna de verslagen van de gezochte proeven snel en zonder mankeren uit het magazijn kunnen worden gehaald.

Mogelijkheden

Uit het feit dat reeds van ongeveer 4300 proefnemingen de verslagen in het archief zijn ondergebracht, blijkt dat hier een enorme schat van gegevens is bijeengebracht. Als informatiebron staat het voor ieder ter beschikking. Geleidelijk neemt het aantal ingekomen vragen toe. We hopen dat in de toekomst nog meer mensen de weg naar het Centraal archief zullen weten te vinden.

Wageningen, mei 1963